

* Bu çalışmada kullanılan metinler, imla ve noktalamasında aslına sadık kalınarak kısaltılmıştır.

1. Aşağıdaki şiiri okuyunuz.

BİR YOLCUYA

Dur yolcu! Bilmeden gelip bastığın
Bu toprak, bir devrin batmış yerdir.
Eğil de kulak ver, bu sessiz yığın
Bir vatan kalbinin attığı yerdir.

Bu issiz, gölgesiz yolun sonunda
Gördüğün bu tümsek Anadolu'nda,
İstiklal uğrunda, namus yolunda
Can veren Mehmed'in yattığı yerdir.

Bu tümsek, koparken büyük zelzele,
Son vatan parçası geçerken ele,
Mehmed'in düşmanı boğduğu sele
Mübarek kanını kattığı yerdir.

Düşün ki, haşrolan kan, kemik, etin
Yaptığı bu tümsek, amansız, çetin
Bir harbin sonunda bütün milletin
Hürriyet zevkini tattığı yerdir.

Necmettin Halil Onan

a) Şiirdeki altı çizili kelimelerin sözlük anlamlarından bazıları verilmiştir. Dizelerin bağlamından hareketle bu kelimelerin şiirde hangi anlamda kullanıldığını belirleyip aşağıdaki tabloda sözlük anlamlarının karşısında yer alan kutucuklara “X” ile işaretleyiniz.

Kelime	Sözlük Anlamı
Batmak	1. Bir sıvının üstündeyken içine gömülmek.
	2. İflas etmek.
	3. Hoşa gitmeyen bir duruma uğramak.
	4. Yıkılmak, egemenliği sona ermek.
Issız	1. Kimse bulunmayan veya az kimse bulunan; yaban, kûhi, tenha.
	2. Yalnız, kimsesi olmayan.
Katmak	1. Bir şeyin içine, üstüne veya yanına, niteliğini değiştirmek veya niceliğini artırmak için başka bir şey eklemek; vermek, zamm etmek.
	2. Bir araya getirmek.
	3. Birlikte göndermek.
Tatmak	1. Dil yardımıyla bir şeyin tadının nasıl olduğunu anlamak.
	2. Bir şeyden az miktarda yemek veya içmek.
	3. Bir şeyi duymak, hissetmek.

b) *Bir Yolcuya* adlı şiire hâkim olan duyguyu yazınız.

c) *Bir Yolcuya* adlı şiirin aşağıda verilen dizesinde bulunan edebî sanatın adını ve edebî sanatın dizeye kattığı anlamı yazınız.

Dize	Edebî Sanatın Adı	Edebî Sanatın Dizeye Kattığı Anlam
“Can veren Mehmed’in yattığı yerdir.”		

Aşağıdaki şiiri okuyunuz ve 2. soruyu şiirden hareketle cevaplayınız.

DOSTLUĞUMUZ

Dostluk dediğin güzel bir kitap
Hava gibi
Su gibi
Ekmek gibi
Vazgeçilmez bir tad
Sonuna kadar dayanmak şart
Dostluk dediğin eşsiz bir kitap
Sevmediğin sayfaları varsa
Atla
Sayfayı kökünden yırtmak şart mı
(...)

Bedri Rahmi Eyüboğlu

2. Bedri Rahmi Eyüboğlu, şiirde dostluğu güzel bir kitaba benzetmiştir. Bu benzetmeden hareketle şairin dostluğa bakışını ve onu hangi değerlerle ilişkilendirdiğini şiirden örnekler vererek açıklayınız.

3. Aşağıdaki tabloda boş bırakılan yerleri doldurunuz.

Sanatlar	Güzel Sanatların Hangi Sınıfına Ait Olduğu	Kullandığı Malzeme
Edebiyat		Dil
		Mermer, kil, bronz vb.
Tiyatro	Ritmik	Dekor, kostüm vb.
	Fonetik/İşitsel	Enstrüman, ses vb.
Resim		Boya, fırça vb.

Aşağıdaki metni okuyunuz ve 4, 5, 6. soruları metinden hareketle cevaplayınız.

DİL ÜSTÜNE

Düşünce ve sanat adamları sözleri ve yazılarıyla dile değer kazandırır. Bu işi, dile yenilikler getirmekten çok onu bükmek, olanaklarını çoğaltmak, gücünü artırmak yoluyla yaparlar. Yeni sözcükler getirmezler. Onları zenginleştirirler, anlamlarını ve kullanımlarını, sağlamlaştırır, derinleştirirler onlara alışılmamış bir çeşni verirler ama bunu da dört bir yanı düşünerek ustalıklı yaparlar. Zamanımızın yazarlarına bakınca herkesin harcı olmadığı anlaşılıyor bu işin. Herkes gibi konuşmayı küçümseyerek cüretli işlere girişiyorlar. Ama hünersizlik ve zevksizlik yüzünden yaya kalıyorlar. Ortaya bir sürü zoraki tuhaflıklar; soğuk, anlamsız yapmacıklar çıkarıyorlar, bunlar anlatılmak istenen şeyi yükseltecek yerde alçaltıyor. Yenilik oldu mu bayılıyorlar. İşe yarayıp yaramadığı umurlarında değil. Yeni bir sözcük kullanmak isteğiyle eskisini atıyorlar, çoğu kez de attıkları sözcük yenisinden daha kuvvetli, daha diri duruyor.

Dilimizde zengin olanaklar görüyorum; ama onu pek az işlemişiz. Avda ve savaşta kullandığımız kaba dille neler yapılmaz; dilden bol bol sözcük alabiliriz. Konuşma dilinin deyimleri otlar gibi yer değiştirdikçe daha gürbüz, daha bereketli oluyor.

Montaigne, *Denemeler*

4. *Dil Üstüne* isimli denemenin konusunu, ana fikrini ve yazılış amacını yazınız.

Konusu	
Ana fikri	
Yazılış amacı	

5. a) *Dil Üstüne* isimli denemede kullanılan anlatım biçimini yazınız.

b) Aşağıdaki kutucuklarda yer alan düşüncüyü geliştirme yollarına okuduğunuz *Dil Üstüne* isimli metinden birer örnek cümle yazınız.

Benzetme	Karşılaştırma

6. *Dil Üstüne* isimli denemede geçmişteki dil ustalarıyla günümüz yazarlarının hangi yönlerden karşılaştırıldığını yazınız.

7. Görseldeki bayrak, karlı dağlar, dağların ardından beliren güneş, özgürce uçan kuşlar, elinde bayrakla ufka bakan askerler ve cenneti andıran çiçeklerin sembolize ettiği değerleri düşünerek en az dört dize bir şiir yazınız.

Değerlendirmede aşağıdaki kriterler dikkate alınacaktır:

- Dizeler arasında anlam ilişkisi kurma
- İmgelerden yararlanma
- Ahenkli söyleyişe önem verme

SORU NO	ÖĞRENME ÇIKTISI	BECERİLER
1	TDE2.2. "Sözün İnceliği" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme	KB1.7. Belirleme KB2.16.Muhakeme (Akıl Yürütme) Becerisi KB2.10. Çıkarım Yapma Becerisi
2	TDE2.2. "Sözün İnceliği" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme	KB2.4. Çözümleme Becerisi KB2.14. Yorumlama Becerisi
3	TDE2.2. "Sözün İnceliği" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme	KB2.5. Sınıflandırma Becerisi
4	TDE2.2. "Sözün İnceliği" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme	KB2.4. Çözümleme Becerisi
5	TDE2.2. "Sözün İnceliği" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme	KB2.4. Çözümleme Becerisi KB2.10. Çıkarım Yapma Becerisi
6	TDE2.2. "Sözün İnceliği" temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme	KB2.7. Karşılaştırma Becerisi
7	TDE4.1. Edebî söyleyişin inceliğini yansıtmak için paragraf düzeyindeki bir yazısında süreci yönetebilme TDE4.2. Edebî söyleyişin inceliğini yansıtan metinlerden edindiği söz varlığını kullanarak yazısına içerik oluşturabilme TDE4.3. Edebî söyleyişin inceliğini yansıttığı yazısında kural uygulayabilme TDE4.4. Edebî söyleyişin inceliğini yansıttığı yazısına yönelik değerlendirmelerini yansıtabilme	KB1.3.Yazma KB2.15.Yansıtma Becerisi KB2.14.Yorumlama Becerisi

PUANLAMA TABLOSU											
1			2		3	4	5		6	7	TOPLAM
1.a	1.b	1.c	2.a	2.b			5.a	5.b			
8	4	8	5	5	10	15	5	10	10	20	100

ÇÖZÜMLER

1.

a) Doğru Cevap:

Kelime	Sözlük Anlamı	
Batmak	1. Bir sıvının üstündeyken içine gömülme.	
	2. İflas etmek.	
	3. Hoşa gitmeyen bir duruma uğramak.	
	4. Yıkılmak, egemenliği sona ermek.	X (2 puan)
İssiz	1. Kimse bulunmayan veya az kimse bulunan; yaban, kûhi, تنها.	X (2 puan)
	2. Yalnız, kimsesi olmayan.	
Katmak	1. Bir şeyin içine, üstüne veya yanına, niteliğini değiştirmek veya niceliğini artırmak için başka bir şey eklemek; vermek, zammetmek.	X (2 puan)
	2. Bir araya getirmek.	
	3. Birlikte göndermek.	
Tatmak	1. Dil yardımıyla bir şeyin tadının nasıl olduğunu anlamak.	
	2. Bir şeyden az miktarda yemek veya içmek.	
	3. Bir şeyi duymak, hissetmek.	X (2 puan)

b) Doğru Cevap: Vatan Sevgisi, Vatanseverlik (4 puan)

Yanlış Cevap: Vatan sevgisi veya vatanseverlik kavramlarını içermeyen, soruyla ilgisiz ve boş cevaplar yanlış kabul edilecektir.

c) Doğru Cevap:

Dize	Edebî Sanatın Adı	Edebî Sanatın Dizeye Kattığı Anlam
"Can veren Mehmed'in yattığı yerdir."	Mecazımürsel (Ad aktarması) (4 puan)	Mehmed ifadesi, benzetme amacı güdülmeden şehit olan tüm askerler için kullanılmış, "yattığı yer" ifadesinde de "mezar" kastedilmiştir. (Bu iki cevaptan birinin yazılması doğru kabul edilecektir.) (4 puan)

Yanlış Cevap: Soruyla ilgisiz ve boş cevaplar yanlış kabul edilecektir.

2.

a) Doğru Cevap: Sabır, anlayış ve hoşgörü kavramlarını içeren (5 puan) ve bunları şiirden örneklerle destekleyen (5 puan) cevaplar doğru kabul edilecektir.

Örnek Doğru Cevap: Şair, dostluğu sadece güzel bir duygu olarak değil emek isteyen bir bağlılık olarak görmektedir. "Sonuna kadar dayanmak şart" dizesi, gerçek dostluğun zor zamanlarda bile devam etmesi gerektiğini anlatır. "Sevmediğin sayfaları varsa atla" dizesiyle ise şair, dostlukta hoşgörülü olmanın ve küçük kusurları affetmenin önemini vurgular.

Kısmi Doğru Cevap: Yalnızca dostlukla ilişkilendirilen değerleri içeren, şiirden örneklerle desteklenmeyen cevaplar (5 puan) kısmi doğru cevap kabul edilecektir.

Yanlış cevap: Herhangi bir değerle ilişkilendirilmeyen, şiirden örnekler vermeyen, soruyla ilgisiz ve boş cevaplar yanlış kabul edilecektir.

3. Doğru Cevap:

Sanatlar	Güzel Sanatların Hangi Sınıfına Ait Olduğu	Kullandığı Malzeme
Edebiyat	Fonetik / İşitsel (2 puan)	Dil
Heykel (2 puan)	Görsel (2 puan)	Mermer, kil, bronz vb.
Tiyatro	Ritmik	Dekor, kostüm vb.
Müzik (2 puan)	Fonetik/İşitsel	Enstrüman, ses vb.
Resim	Fonetik / İşitsel (2 puan)	Boya, fırça vb.

Yanlış Cevap: Güzel sanatı, güzel sanatın ait olduğu sınıfı doğru şekilde belirtmeyen, ilgisiz ve boş cevaplar yanlış kabul edilecektir.

4. Doğru Cevap:

Konusu: Dilin zenginleştirilmesi, dilin doğru kullanımının önemi, çağdaş yazarların dil üzerindeki etkilerini vurgulayan (5 puan) cevaplar doğru kabul edilecektir.

Ana fikri: Dilin mevcut olanaklarını ustalıkla ve derin anlamlar yükleyerek kullanmanın dili zenginleştirmenin yolu olduğunu vurgulayan (5 puan) cevaplar doğru kabul edilecektir.

Yazılış amacı: Dilin zenginliklerini bilinçli kullanmanın dile değer kattığını, bu konuda okuyucuyu bilinçlendirdiğini vurgulayan (5 puan) cevaplar doğru kabul edilecektir.

Örnek Doğru Cevap:

Konusu	Dilin zenginleştirilmesi ve doğru kullanımının önemi, çağdaş yazarların dil üzerindeki etkileri
Ana fikri	Dili zenginleştirmenin yolu yeni kelimeler yaratmaktan ziyade mevcut dilin olanaklarını ustalıkla ve derin anlamlar yükleyerek kullanmaktır.
Yazılış amacı	Dile değer katmanın yolunun dilin zenginliklerini bilinçli kullanmaktan geçtiğini vurgulamak

Yanlış Cevap: Metnin konusunu ana fikrini, yazılış amacını doğru şekilde ifade etmeyen, soruyla ilgisiz ve boş cevaplar yanlış kabul edilecektir.

5.

a) **Doğru Cevap:** Tartışmacı anlatım. (5 puan)

Yanlış Cevap: Tartışmacı anlatım dışındaki anlatım biçimlerini içeren, soruyla ilgisiz ve boş cevaplar yanlış kabul edilecektir.

b) **Doğru Cevap:**

Benzetme	Karşılaştırma
"Konuşma dilinin deyimleri otlar gibi yer değiştirdikçe daha gürbüz, daha bereketli oluyor." (5 puan)	"Yeni bir sözcük kullanmak isteğiyle eskisini atıyorlar, çoğu kez de attıkları sözcük yenisinden daha kuvvetli, daha diri duruyor." "Zamanımızın yazarlarına bakınca herkesin harcı olmadığı anlaşılıyor bu işin." (Bu iki örnekten herhangi biri için 5 puan)

6. **Doğru Cevap:** Geçmişteki dil ustalarının ve günümüz yazarlarının dil anlayışını doğru şekilde açıklayan (6 puan), karşılaştırma yönünü açıkça belirleyen (2 puan), anlam bütünlüğünü sağlayan (2 puan) cevaplar doğru cevap kabul edilecektir.

Örnek Doğru Cevap: Yazar, geçmişteki düşünce ve sanat adamlarının dili ustalıklı kullanarak onun olanaklarını artırdığını, sözcüklerin anlamlarını derinleştirdiğini ve dile özgün bir çeşni kattığını belirtmektedir. Buna karşılık günümüz yazarlarının dili yeterince işlemeyen herkes gibi konuşmayı küçümseyerek yapay ve anlamsız yeniliklere yöneldiğini, dilin gücünü zayıflattıklarını ifade etmektedir. Bu karşılaştırmada geçmişteki ustalar dili geliştirirken günümüz yazarları dili etkili kullanamamakta ve dili zenginleştirmek yerine onu sıradanlaştırmaktadır. Bu karşılaştırma, yazarın dile karşı sorumlu ve özenli bir yaklaşımı benimsediğini göstermektedir.

Kısmi Doğru Cevap: Günümüz yazarlarına yönelik eleştirinin ifade edildiği (2 puan) ancak dil ustalarının dili nasıl geliştirdiğinin yeterince açıklanmadığı, karşılaştırma yönünün kısmen verildiği (1 puan) cevaplar kısmi doğru cevap kabul edilecektir.

Yanlış Cevap: Geçmişteki dil ustalarının ve günümüz yazarlarının dil anlayışını doğru şekilde açıklamayan, karşılaştırma yönünü belirtmeyen, metne dayalı bilgi sunmayan, ilgisiz ve boş cevaplar yanlış kabul edilecektir.

7. **Doğru Cevap:** İçeriğinde bayrak, karlı dağlar, dağların ardından beliren güneş, özgürce uçan kuşlar, elinde bayrakla ufka bakan askerler ve cenneti andıran çiçeklerin veya bunların sembolize edildiği değerlerin (vatan sevgisi, bayrak sevgisi, özgürlük, şehitlik vb.) anıldığı en az dört dizeden oluşan bir şiir yazması tam doğru cevaptır. Şiirinde bu değerlerden birinden bahsetmesi ve değerlendirme yönergesindeki kurallara uyması doğru cevap kabul edilecektir. (Öğrencinin verilen değerleri işe koşması 8 puan ve değerlendirme kriterlerinin her biri 4 puan olarak değerlendirilecektir.)

Örnek Doğru Cevap:

Yurdumun en ücra köşesinde verdiğin umutla güneş doğarken

Özgürlüğün kanatlarında geleceğe uzanan kalpler, hep aynı atarken

Dalgalan göklerde, şehitlerin kanıyla yoğrulmuş şanlı bayrağım

Sen var oldukça ben, ben var oldukça da sen var olacaksın.

Yanlış Cevap: İlgisiz cevaplar ve eksik cevaplar (en az dört dizeden az yazılmış şiir) ve değerlendirme yönergesinden birine uymayan, soruyla ilgisiz ve boş cevaplar yanlış kabul edilecektir.

9. SINIF TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI DERSİ

1. DÖNEM 1. ORTAK YAZILI SENARYOLARINA YÖNELİK SORU ÖRNEKLERİ

Senaryolar, okul genelinde yapılacak ortak sınavlara yönelik oluşturulabilecek farklı yazılı örneklerini ifade eder. Genel Müdürlüğümüzce eğitim kurumu sınıf/alan zümrelerine örnek oluşturması açısından konu soru dağılım tablosunda verilen örnek senaryolarda yer alan öğrenme çıktılarından bazılarına yönelik soru örnekleri hazırlanmıştır.

Okul genelinde uygulanacak ortak sınavlar, eğitim kurumu sınıf/alan zümreleri tarafından ilan edilen konu soru dağılım tabloları göz önünde bulundurularak açık uçlu veya açık uçlu ve kısa cevaplı sorulardan oluşacak şekilde yapılacaktır. Çoktan seçmeli, eşleştirme, doğru/yanlış gibi diğer soru türleri kesinlikle kullanılmayacaktır.

1. dönem konu soru dağılım tablolarına ulaşmak için karekodu okutunuz.

Soru çözümlerine ulaşmak için karekodu okutunuz.

Not: Soru örneklerine ait öğrenme çıktıları, öğretmenlerimizin öğrenme çıktısı ve soruları eşleştirmesi için verilmiş; bilgilendirme amaçlıdır. Yapılacak olan yazılı sınavlarda bu öğrenme çıktılarına sınav kâğıtlarında yer verilmeyecektir.

1. SINAV

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI 9

Öğrenme Çıktısı: TDE2.2. “Sözün İnceliği” temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme

1. Aşağıda İsmet Özel'in *Bakanlar ve Görenler* adlı eserinden bir parça verilmiştir.

Kedilerin ney sesinden, kaplanların da keman sesinden hoşlandıklarını bilir miydiniz? Keman sesi teskin ediyormuş kaplanı, buna karşılık düdük sesi bu hayvanda hırçınlık doğuruyormuş. Genel olarak hayvanların çok hoşlandıkları sesler flüt ve keman sesiymiş. Bir köpeğin Chopin'in bir noktürnü (içli, romantik bestelenmiş müzik parçası) karşısında rahatsızlıkla havladığını, uluduğunu buna karşılık neşeli, kıvrak bir hava çalınca sükûnet ve keyifle uyuduğunu tespit etmişler. Ben de dokümanter (belgesel) bir filmde ritmik bir caz parçası ahengine uyup albatrosların boyun ve gövde hareketleriyle raks ettiklerini gördüm. Hayvanların kendilerine mahsus bir güzellik duygusu taşıdıkları, güzelliğe kendi ölçüleri içinde ilgi duyduklarını gösteren örnekler az değil. Böceklerin renkleri fark edip seçebildikleri, çiçeklerdeki parlak ve cazip renklerin böcekleri kendilerine çekerek bitkilerin tozlaşmasını sağladıkları biliniyor.

Bu parça oluşturulurken yararlanılan bilim dalını parçadan örnek vererek belirleyiniz.

Öğrenme Çıktısı: TDE2.2. “Sözün İnceliği” temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme

2. FOTOĞRAF

Durakta üç kişi
Adam kadın ve çocuk

Adamın elleri ceplerinde
Kadın çocuğun elini tutmuş

Adam hüzünlü
Hüzünlü şarkılar gibi hüzünlü

Kadın güzel
Güzel anılar gibi güzel

Çocuk
Güzel anılar gibi hüzünlü
Hüzünlü şarkılar gibi güzel

Cemal Süreya

Bu şiirdeki açık ve örtük iletilere birer örnek yazınız.

1. SINAV

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI 9

Öğrenme Çıktısı: TDE2.2. “Sözün İnceliği” temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturma

3. Aşağıda Arif Nihat Asya'nın *Bayrak* şiirinden bir parça ve Türk Bayrağı Kanunu'nun ilk iki maddesi verilmiştir.

I. Metin

Ey mavi göklerin beyaz ve kırmızı süsü,
Kız kardeşimin gelinliği, şehidimin son örtüsü,
Işık ışık, dalga dalga bayrağım!
Senin destanını okudum, senin destanını yazacağım.

II. Metin

Madde 1 – Bu Kanunun amacı Türk Bayrağının şekli, yapımı ve korunması ile ilgili esas ve usulleri belirlemektir.

Bayrağın Şekli ve Yapımı

Madde 2 – Türk Bayrağı, bu Kanuna ekli cetvelde gösterilen şekil ve oranlarda olmak kaydıyla beyaz ay - yıldızlı albayraktır.

Bayrak ile özel bayrakların (sembolik bayrak, özel işaret, flama, flandra ve fors) standartları, hangi kumaş ve maddelerden yapılacağı yönetmelikte gösterilir.

Numaralanmış metinleri dil kullanımı açısından karşılaştırarak farklılıklardan ikisini yazınız.

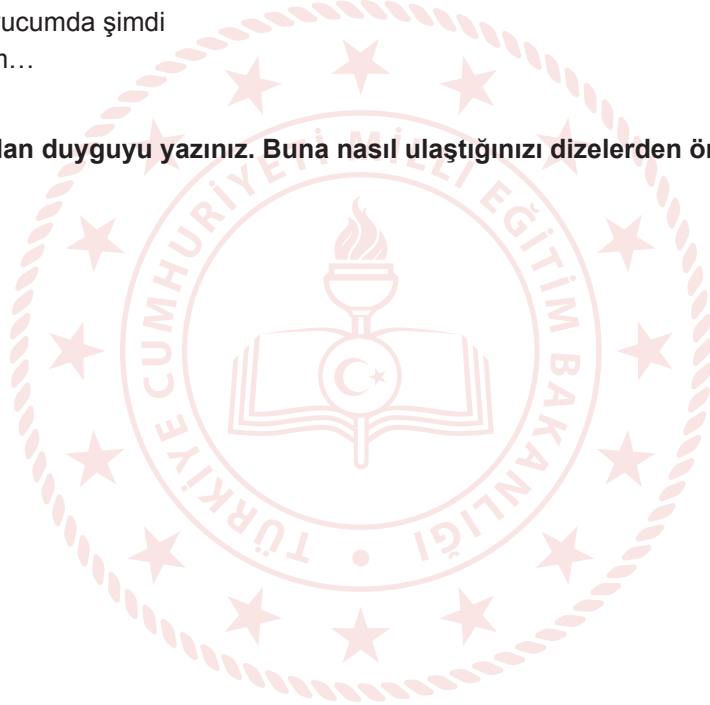

Öğrenme Çıktısı: TDE2.2. “Sözün İnceliği” temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme

4. Aşağıda Turgut Uyar'ın *Sevda Üstüne* adlı şiirinden bir parça verilmiştir.

Bu şiirde sevda sevda üstüne
Senelerdir veda veda üstüne
Yareli yüreğimde dağ dağ üstüne
Vakit Nisan ortasında bir akşam.
Mehtap ettiğinden bihaber
Kuşlarla, çiçeklerle, balıklarla beraber
İki tel kumral saç olsa avucumda şimdi
Ağlayıp ağlayıp avunsam...

a) Bu dizelere hâkim olan duyguyu yazınız. Buna nasıl ulaştığınızı dizelerden örnek vererek açıklayınız.

b) Bu dizelerde kullanılan imgelerden birini ve bu imgenin şiirin anlamına etkisini yazınız.

1. SINAV

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI 9

Öğrenme Çıktısı: TDE2.2. “Sözün İnceliği” temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme

5. Aşağıda Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Beş Şehir* adlı eserinden bir parça verilmiştir.

Ankara Kalesi'ne çıktım. Gözümün önünde şaşırtıcı değişiklikleriyle Ankara ovası uzanıyor. Arkadaşımla teker teker etraftaki dağları, küçük tepeleri ve şurada burada birdenbire sıcakta bir tas serin su vehmiyle bozkırın ortasında yemyeşil bir gölge yapan küçük köyleri sayıyoruz. Keskin bir ışık, etrafımda bir zafer borusu gibi çınıyor. Sert rüzgârda, bulunduğumuz tepenin yassı şekli -Evliya Çelebi olsa Peşte için yaptığı gibi bademe benzetirdi- tam bir gemi küpeştesi hâlini aldı. Zaman denizlerinde onunla beraber yüzmeye hazırlanıyordum. Bu rüzgâr, bu mucizeli gemi ile insanı nerelere götürmez. Buraya çıkarken gördüklerimizle hangi medeniyetlere, hangi çağlara gitmeyiz? Fakat hayır, Ankara bu cinsten tarihî bir hülyaya kolay kolay imkân vermiyor.

Bu parçayı gerçeklik-kurgusalılık ve öznellik-nesnellik bakımından değerlendiriniz. Değerlendirmeniz sonucu, parçanın yazılış amacını yazınız.

Öğrenme Çıktısı: TDE4.1. Edebî söyleyişin inceliğini yansıtmak için paragraf düzeyindeki bir yazısında süreci yönetebilme

TDE4.2. Edebî söyleyişin inceliğini yansıtan metinlerden edindiği söz varlığını kullanarak yazısına içerik oluşturabilme

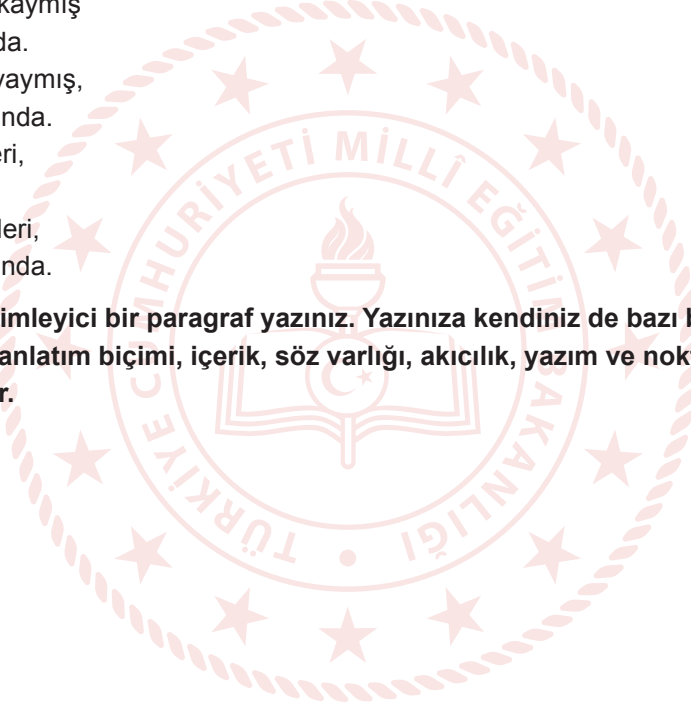
TDE4.3. Edebî söyleyişin inceliğini yansıttığı yazısında kural uygulayabilme

TDE4.4. Edebî söyleyişin inceliğini yansıttığı yazısına yönelik değerlendirmelerini yansıtabilme

6. Aşağıda Necip Fazıl Kısakürek'in *Bahçedeki İhtiyar* adlı şiirinden bir parça verilmiştir.

Yıllar bir gözyaşı olup da kaymış
Nurlu ihtiyarın yanaklarında.
Yapraktan saçını yerlere yaymış,
Sonbahar ağlıyor ayaklarında.
Süzüyor ufukta bir kızıl yeri,
İçi karanlıkla dolu gözleri;
Alnında akşamın ince kederi,
Sessizliğin sırrı, dudaklarında.

Bu şiirden hareketle betimleyici bir paragraf yazınız. Yazınıza kendiniz de bazı betimleyici ögeler ekleyebilirsiniz. Yazınız anlatım biçimi, içerik, söz varlığı, akıcılık, yazım ve noktalama ölçütlerine göre değerlendirilecektir.

9. SINIF 1. DÖNEM 1. ORTAK YAZILI KONU SORU DAĞILIM TABLOSU VE ÖRNEK SENARYOLAR

Konu soru dağılım tablosu, öğretim programında yer alan konu ve kazanımlarla ortak sınavlardaki soru dağılımlarının gösterildiği tabloyu ifade eder. Konu soru dağılım tabloları, sınavların kapsam geçerliğinin artırılması ve öğrencilerin sınavlara daha bilinçli hazırlanması için her sınavda hangi konu/kazanımdan kaç soru sorulacağı- nın önceden öğrencilere bildirildiği tablolardır. Millî Eğitim Bakanlığı Ölçme ve Değerlendirme Yönetmeliği'ne göre konu soru dağılım tabloları öğretim yılı başında her sınav için il sınıf/alan zümreleri ve Ölçme ve Değerlendirme Merkezi Müdürlüğü ile birlikte oluşturulacak, ardından öğrencilerle paylaşılacaktır. Ölçme, Değerlendirme ve Sınav Hizmetleri Genel Müdürlüğü olarak il sınıf/alan zümrelerine yardımcı olmak üzere örnek konu soru dağılım tabloları hazırlanmıştır.

9. Sınıf Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Konu Soru Dağılım Tablosu

Ünite	Konular	Kazanımlar	1. Sınav		
			İl/ilçe Genelinde Yapılacak Ortak Sınav	Okul Genelinde Yapılacak Ortak Sınav	
				1. Senaryo	2. Senaryo
GİRİŞ	OKUMA 1. Edebiyat nedir? - Edebiyat kelimesinin kökeni, terim anlamı ve farklı sanatçıların edebiyat tanımları üzerinde durulur. 2. Edebiyatın bilimle ve güzel sanatlarla ilişkisi - Edebiyat, bilim ve güzel sanatlar arasındaki etkileşim üzerinde durulur, bunların birbirlerine kaynaklık ettikleri örneklerle açıklanır. 3. Metinlerin sınıflandırılması - Edebî ve öğretici metinlerin özellikleri üzerinde durulur, sınıflandırma- daki ölçütler açıklanır. - Metin türlerinin adları verilir ancak bunlarla ilgili ayrıntıya girilmez. Dil Bilgisi Konuları: - Standart dil, ağız, şive, lehçe ile argo, jargon kavramları üzerinde durulur.	OKUMA (METNİ ANLAMA VE ÇÖZÜMLEME) KAZANIMLARI “Giriş” üniteleri ünite tablosunda belirtilen kendi konuları çerçevesinde ele alınacaktır. (bkz. Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı 2018, sayfa 13, 2. madde)	3		2
	YAZMA - “Niçin Yazıyoruz?”, “Nasıl Yazmalı- yız?” soruları çerçevesinde öğren- cilerin serbest metinler yazmaları sağlanır. - Farklı yazarların yazma gerekçeleri ve biçimleri üzerinde durularak öğ- rencilerin yazmanın doğası üzerinde düşünmeleri sağlanır. SÖZLÜ İLETİŞİM - İletişim ve öğeleri açıklanır, bunla- rın işlevleri üzerinde durulur.	YAZMA KAZANIMLARI / SÖZLÜ İLETİŞİM KAZANIMLARI “Giriş” üniteleri ünite tablosunda belirtilen kendi konuları çerçevesinde ele alınacaktır. (bkz. Ortaöğretim Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı 2018, sayfa 13, 2 .madde)	*	1	1

1. SINAV

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI 9

HİKÂYE	OKUMA 1. Cumhuriyet Dönemi'nden bir olay hikâyesi - Hikâyenin tanımı ve unsurları (kişiler, olay örgüsü, mekân, zaman, çatışma, konu, anlatıcı ve bakış açısı) hakkında incelenen metinlerle ilişki kurularak bilgi verilir. 2. Cumhuriyet Dönemi'nden bir durum hikâyesi - Olay hikâyesi (Maupassant tarzı) ile durum (Çehov tarzı) hikâyesinin farkları incelenen metinler üzerinden verilir. - Öğrencilerin incelenen metinleri Maupassant ve Çehov tarzlarından seçilmiş birer hikâye ile karşılaştırmaları sağlanır. Dil Bilgisi Konuları: - Metindeki isimleri bulma ve işlevlerini belirleme - Metinler üzerinden imla ve noktalama çalışmaları yapılır.	OKUMA (METNİ ANLAMA VE ÇÖZÜMLEME) KAZANIMLARI			
		A.2.1. Metinde geçen kelime ve kelime gruplarının anlamlarını tespit eder.	1		
		A.2.2. Metnin türünün ortaya çıkışı ve tarihsel dönem ile ilişkisini belirler.	1		
		A.2.3. Metnin tema ve konusunu belirler.	1		
		A.2.4. Metindeki çatışmaları belirler.			
		A.2.5. Metnin olay örgüsünü belirler.	1		
		A.2.6. Metindeki şahıs kadrosunun özelliklerini belirler.	1		1
		A.2.7. Metindeki zaman ve mekânın özelliklerini belirler.			
		A.2.8. Metinde anlatıcı ve bakış açısının işlevini belirler.	1		
		A.2.9. Metindeki anlatım biçimleri ve tekniklerinin işlevlerini belirler.	1		
		A.2.10. Metnin üslup özelliklerini belirler.	1		
		A.2.11. Metinde millî, manevî ve evrensel değerler ile sosyal, siyasi, tarihî ve mitolojik öğeleri belirler.	1		
		A.2.13. Metni yorumlar.	1		
		A.2.14. Yazar ile metin arasındaki ilişkiyi değerlendirir.			
		A.2.16. Metinden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar. (Kazanım açıklamaları için bkz. EK 2)	3	1	1
	YAZMA - Özelliklerine uygun hikâye yazma çalışmaları yapmaları sağlanır. - Hikâye yazma çalışmaları dışında, incelenen metinlerden edinilen düşünce ve izlenimleri konu alan farklı türlerde yazma çalışmaları yaptırılabilir. SÖZLÜ İLETİŞİM - Sunu hazırlamanın temel ilkeleri açıklanır. - Öğrencilerin, Türk edebiyatındaki durum ve olay hikâyeciliği ile ilgili bir sunum yapmaları sağlanır.	YAZMA KAZANIMLARI B.1-B.12 kazanım ve açıklamaları için bkz. EK 5 SÖZLÜ İLETİŞİM KAZANIMLARI C.1.1-C.1.17 kazanım ve açıklamaları için bkz. EK 6 C.2.1-C.2.8 kazanım ve açıklamaları için bkz. EK 6	*	1	

ŞİİR	OKUMA 1. Cumhuriyet Dönemi'nden hece ölçüsüyle yazılan iki şiir örneği - Nazım birimi, nazım biçimi, nazım türü, söyleyici, durak, ölçü, kafiye, redif, nakarat, mahlas, tapşırma kavramları kısaca açıklanır. - Kazanım çerçevesinde söz sanatları kısaca açıklanır.	OKUMA (METNİ ANLAMA VE ÇÖZÜMLEME) KAZANIMLARI			
		A.1.1. Metinde geçen kelime ve kelime gruplarının anlamlarını tespit eder.	1		
		A.1.2. Şiirin temasını belirler.			
		A.1.3. Şiirde ahengi sağlayan özellikleri/unsurları belirler.	1		1
		A.1.4. Şiirin nazım biçimini ve nazım türünü tespit eder.	1		
		A.1.5. Şiirdeki mazmun, imge ve edebî sanatları belirleyerek bunların anlama katkısını değerlendirir.	1	1	
		A.1.6. Şiirde söyleyici ile hitap edilen kişi/varlık arasındaki ilişkiyi belirler.			
		A.1.7. Şiirde millî, manevî ve evrensel değerler ile sosyal, siyasi, tarihî ve mitolojik öğeleri belirler.			
		A.1.9. Şiiri yorumlar.			
		A.1.10. Şair ile şiir arasındaki ilişkiyi değerlendirir.			
		A.1.12. Metinden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.			
		A.1.13. Metinler arası karşılaştırmalar yapar. (Kazanım açıklamaları için bkz. EK 1)			

• İl/ilçe genelinde yapılacak ortak sınavlarda çoktan seçmeli sorular üzerinden, 20 soru göz önünde bulundurularak planlama yapılmıştır.

* Yapılacak olan çoktan seçmeli ortak sınavların kapsamında yazma ve sözlü iletişim becerisi yer olmadığından bu kazanımlarla ilgili soru sayısı belirtilmemiştir. Sözlü iletişim becerisine yönelik uygulama sınavları MEB Ölçme ve Değerlendirme Yönetmeliği uyarınca eğitim kurumu sınıf/alan zümreleri tarafından hazırlanacak ve uygulanacaktır.

• Okul genelinde yapılacak sınavlarda açık uçlu sorular sorulacağı göz önünde bulundurularak örnek senaryolar tabloda gösterilmiştir. Okul genelinde yapılacak ortak sınavlarda, okuma ve yazma becerisine yönelik sorular hazırlanıp uygulanacaktır.

EK 1**A) OKUMA (METNİ ANLAMA VE ÇÖZÜMLEME)****1. ŞİİR****A.1.1. Metinde geçen kelime ve kelime gruplarının anlamlarını tespit eder.**

Öğrencilerin bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını metindeki bağlamından hareketle tahmin etmesi ve tahminini kaynaklardan yararlanarak kontrol etmesi sağlanır.

A.1.2. Şiirin temasını belirler.

Tematik bütünlüğü olmayan şiirlerde (genellikle gazel, koşma vb.) birden çok temanın bir arada bulunabileceği göz önünde tutulmalıdır. Bu durum aynı zamanda türün/dönemin/anlayışın bir özelliğini gösterebilir.

A.1.3. Şiirde ahengi sağlayan özellikleri/unsurları belirler.

- Şiirde ahenk unsurları (ölçü, kafiye, redif, nakarat; ses, kelime ve kelime grubu tekrarı, ses akışı vb.) üzerinde durulur.
- Hece ölçüsünde hece sayısı eşitliğinin, aruz ölçüsünde hecelerin açık-kapalı (uzun-kısa) oluşunun esas alındığı üzerinde durulur. Ancak aruz kalıplarına ve şiirde aruz ölçüsünü buldurmaya yönelik çalışmalara yer verilmez.
- Şiirin ahenk ve şekil özelliklerinin -varsa- içerikle ilişkisi üzerinde durulur. Bazı şiirlerde ölçü ve kafiye seçimi, kelimelerin düzenlenişi, dizelerin uzunluğu-kısalığı vb. aracılığıyla içeriğin görsel olarak şiirin şekline yansıtıldığı ve/veya ahenk özelliklerinin içerikle bağlantılı olduğu belirtilir.

A.1.4. Şiirin nazım biçimini ve nazım türünü tespit eder.

- Şiirin nazım biçimi belirlenirken nazım birimi, kafiye düzeni, ölçü gibi şekil özelliklerinin; nazım türü belirlenirken içeriğin (konu, tema vb.) esas alındığı vurgulanır.
- Divan, halk ve dünya şiirinden gelen biçim ve türler ile şaire özgü yenilikler, buluşlar ve - varsa- bunların geleneksel biçim ve türlerle ilişkisi ele alınır.
- Metne/döneme göre konu bakımından lirik, epik, pastoral, satirik, didaktik şiir türlerine değinilir.

A.1.5. Şiirdeki mazmun, imge ve edebî sanatları belirleyerek bunların anlama katkısını değerlendirir.

9. sınıfta şiirde öne çıkan, dikkat çeken ve/veya yaygın olarak bilinen edebî sanatlar (teşbih, istiare, mecazımsel, teşhis ve intak, tenasüp, tezat, telmih, hüsnüतालil, tecahülîarif, kinaye, tevriye, tariz, irsalimesel, mübalağa) ele alınır.
- Şiirdeki bütün edebî sanatların tespiti yoluna gidilmez.
- 10, 11 ve 12. sınıflarda şiirde öne çıkan edebî sanatları buldurmaya yönelik çalışma yapılması sağlanır.

A.1.6. Şiirde söyleyici ile hitap edilen kişi/varlık arasındaki ilişkiyi belirler.

- Şiirde konuşanın şair değil şiirde konuşan kurgusal kişilik/varlık olduğu, söyleyicinin şiirin içeriğine ve aksettirdiği ruh durumuna göre karakter ve "ses" kazandığı, bu durumun şiiri okuma tonuna/tarzına, şiirin anlamına etkide bulunduğu ve okuma faaliyetinde okuyucunun bu söyleyiciyle özdeşleştiği vurgulanır.
- Söyleyicinin genel okuyucuya, bir kişi, grup veya varlığa seslenme durumuna göre muhatabı belirlenir.

A.1.7. Şiirde millî, manevi ve evrensel değerler ile sosyal, siyasi, tarihî ve mitolojik öğeleri belirler.

- Şiirde şiirin yazıldığı dönemin gerçekliğini yansıtan unsurlara ve/veya şiirin dönemin gerçekliğiyle ilişkisine değinilir.
- Bazı metinlerde ise içeriğin/göstergelerin genel anlamda doğal, toplumsal veya bireysel gerçeklikle ilişkisi üzerinde durulur.
- Bu hususlar değerler eğitimi çerçevesinde ele alınır.

A.1.8. Şiirde edebiyat, sanat ve fikir akımlarının/anlayışlarının yansımalarını değerlendirir.

- Bu kazanım 10, 11 ve 12. sınıf düzeylerinde ele alınacaktır.
- Şiirin, bağlı olduğu edebî dönem, akım, gelenek, topluluk vb. açısından değerlendirilmesi ve/veya şiirde görülen edebî, felsefî, estetik anlayışı; diğer metinler veya yazarlarla bağlantılarının/etkileşimlerinin belirlenmesi sağlanır.
- Şiirin aynı, benzer veya farklı anlayıştaki şiirlerle karşılaştırılması sağlanır.

A.1.9. Şiiri yorumlar.

Şiirdeki açık ve örtük iletileri; şiirle ilgili tespitlerini, eleştirilerini, güncellemelerini ve beğenisini metne dayanarak/gerekçelen-direrek kazanımlar çerçevesinde ifade etmesi sağlanır.

A.1.10. Şair ile şiir arasındaki ilişkiyi değerlendirir.

- a. Bu kazanım ele alınırken şiirin, şairin hayatı ve görüşleriyle ilişkisi üzerinde durulur.
- b. Şiirin şairin ünlü eserlerinden biri olması, şairin tanınmasına katkısı, şiirin edebiyat ve/veya toplum hayatındaki akisleri vb. hususlar üzerinde durulur (Örnekler: Necip Fazıl'ın "Kaldırımlar Şairi", "İstiklâl Marşı"nın millî marş, Mehmet Âkif'in ise bu vesileyle "millî şair" olarak anılması; Vesilet'ün Necat'ın mevlit türünün sembol eseri olup halk arasında bir geleneğe vesile olması). Bu hususların metne ve şaire göre farklılık göstereceği belirtilir.

A.1.11. Türün/biçimin ve dönemin/akımın diğer önemli yazarlarını ve eserlerini sıralar.

Türün/biçimin ve dönemin/akımın diğer önemli yazar ve eserleri 10, 11 ve 12. sınıf düzeylerinde ele alınacaktır.

A.1.12. Metinden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.

A.1.13. Metinler arası karşılaştırmalar yapar.

EK 2**2. ÖYKÜLEYİCİ (ANLATMAYA BAĞLI) EDEBÎ METİNLER (Masal/Fabl, Destan, Mesnevi, Hikâye, Roman vb.)****A.2.1. Metinde geçen kelime ve kelime gruplarının anlamlarını tespit eder.**

Öğrencilerin bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını metindeki bağlamından hareketle tahmin etmesi ve tahminini kaynaklardan yararlanarak kontrol etmesi sağlanır.

A.2.2. Metnin türünün ortaya çıkışı ve tarihsel dönem ile ilişkisini belirler.

Metin türlerinin ortaya çıkmasında sözlü ve yazılı kültürün, toplumsal değişimlerin ve etkileşimlerin, basın yayın organlarının etkisi üzerinde durulur.

A.2.3. Metnin tema ve konusunu belirler.**A.2.4. Metindeki çatışmaları belirler.**

Metindeki temel çatışmayı/karşılaşmayı ve bu çatışma etrafında metinde yer alan veya metnin ima ettiği diğer çatışmaları/karşılaşmaları/karşıtlıkları belirlenmesi sağlanır.

A.2.5. Metnin olay örgüsünü belirler.

Öyküleyici metinlerde olayların birbirleriyle ilişkisi ve sıralanışı (kurgulanması) üzerinde durulur.

A.2.6. Metindeki şahıs kadrosunun özelliklerini belirler.

Öyküleyici metinlerde şahısların rol dağılımları, olay akışını etkileyen fiziksel, psikolojik ve ahlaki özellikleri, toplumsal statüleri, -varsa- tarihsel/gerçek kişilikleri veya bu kişiliklerle ilişkileri; tip veya karakter özelliği gösterip göstermedikleri vb. belirlenir.

A.2.7. Metindeki zaman ve mekânın özelliklerini belirler.

- Öyküleyici metinlerde kahramanların ruh hâli ile zaman ve mekân arasındaki ilişki, olayların gelişiminde zaman ve mekânın işlevi vb. belirlenir.
- Metnin kurgu zamanı ile -varsa- içeriğin bir tarihsel zamanla/dönemle ilişkisine değinilir. Örneğin romancı veya hikâyecinin olayları hangi zaman dilimleri içinde kurguladığı (günün bir saati, aylar, yıllar, geri dönüş ve ileri gidişler vb.) kurgu zamanını, olayların/konunun Sultan II. Abdülhamit döneminde geçmesi ise tarihsel zaman/dönem ilişkisini ortaya koyar.

A.2.8. Metinde anlatıcı ve bakış açısının işlevini belirler.

- Öyküleyici metinlerde anlatıcının özellikleri ile hâkim, kahraman ve gözlemci bakış açılarından hangisinin kullanıldığı belirlenir.
- Seçilen bakış açısının anlatımı nasıl etkilediğine dikkat çekilir. Anlatıcının yönlendirme yapıp yapmadığı, olayları yorumlayıp yorumlamadığı, yazarın düşünce veya kişiliğiyle örtüşen bir yansıtıcı olup olmadığı, taraflı davranıp davranmadığı gibi hususlar değerlendirilir.
- Bir metinde birden fazla anlatıcı ve bakış açısı bulunabileceği, anlatıcının değişmesine göre bakış açısının da değişebileceği vurgulanır.

A.2.9. Metindeki anlatım biçimleri ve tekniklerinin işlevlerini belirler.

Öyküleyici metinlerde yararlanılan anlatım biçimleri (öyküleme, betimleme vb.) tespit edilir. Anlatım teknikleri ise (gösterme, tahkiye etme, özetleme, geriye dönüş, diyalog, iç konuşma, iç çözümleme, bilinç akışı, pastiş, parodi, ironi vb.) 9. sınıfta verilir. Anlatım tekniklerinin tespiti ilgili metinler üzerinde yapılır.

A.2.10. Metnin üslup özelliklerini belirler.

Metinde yazara özgü dil ve anlatım özellikleri belirlenir (Cümle yapıları, deyimler, kelime kadrosu, anlatım teknikleri, söz sanatları, akıcılık, nesnellik, öznellik, duygusallık, coşkunculuk gibi hususlar dikkate alınır.).

A.2.11. Metinde millî, manevî ve evrensel değerler ile sosyal, siyasi, tarihî ve mitolojik öğeleri belirler.

- Metinde, metnin yazıldığı dönemin gerçekliğini yansıtan unsurlara ve/veya metnin dönemin gerçekliğiyle ilişkisine değinilir.
- Bazı metinlerde ise içeriğin/göstergelerin genel anlamda doğal, toplumsal veya bireysel gerçeklikle ilişkisi incelenir.
- Bu hususlar değerler eğitimi çerçevesinde ele alınır.

A.2.12. Metinde edebiyat, sanat ve fikir akımlarının/anlayışlarının yansımalarını değerlendirir.

- Bu kazanım 10, 11 ve 12. sınıf düzeylerinde ele alınacaktır.
- Metnin; bağlı olduğu edebî dönem, akım, gelenek, topluluk açısından değerlendirilmesi ve/veya metinde görülen edebî, felsefî, estetik anlayışın; diğer metinler veya yazarlarla bağlantılarının/etkileşimlerinin belirlenmesi sağlanır.

c. Metnin aynı, benzer, farklı veya karşıt anlayıştaki metinlerle karşılaştırılması sağlanır.

A.2.13. Metni yorumlar.

Metindeki açık ve örtük iletileri; metinle ilgili tespitlerini, eleştirilerini, güncellemelerini ve beğenisini metne dayanarak/gerekçelendirerek ilgili kazanımlar çerçevesinde ifade etmesi sağlanır.

A.2.14. Yazar ile metin arasındaki ilişkiyi değerlendirir.

- a. Metnin yazarın ünlü eserlerinden biri olması, yazarın tanınmasına katkısı, metnin edebiyat ve/veya toplum hayatındaki akisleri vb. hususlar üzerinde durulur. Bu hususların metne ve yazara göre farklılık göstereceği vurgulanır.
- b. Yazarın diğer önemli eserlerinden bahsedilir. Metnin ve/veya yazarın aynı türdeki diğer metinlerinin -varsa- sinema ve tiyatroya yapılan uyarlamalarından ve bunun yankılarından/etkilerinden bahsedilebilir.

A.2.15. Türün ve dönemin/akımın diğer önemli yazarlarını ve eserlerini sıralar.

Masal/fabl hariç türün ve dönemin/akımın diğer önemli yazar ve eserleri 10, 11 ve 12. sınıf düzeylerinde ele alınacaktır.

A.2.16. Metinlerden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.

EK 5**B) YAZMA****B.1. Farklı türlerde metinler yazar.**

- a. “Ünitede, Süre ve İçerikleri” tablosunda belirtilen türlerde yazma çalışmaları yaptırılır.
- b. İşlenen metinden hareketle farklı türlerde yazma çalışmalarına da yer verilir.

B.2. Yazacağı metnin türüne göre konu, tema, ana düşünce, amaç ve hedef kitleyi belirler.**B.3. Yazma konusuyla ilgili hazırlık yapar.**

- a. Konuyla ilgili okuma ve araştırma yaptırılır.
- b. Yazısında kullanacağı bilgi, gözlem, düşünce, duygu, izlenim ve deneyimleriyle ilgili notlar çıkarması ve görsel, işitsel dokümanlar bulması veya hazırlaması sağlanır.
- c. Araştırma, kaynaklara ulaşma, Genel Ağ’ı doğru ve etkin kullanma, not alma ve özetleme teknikleri üzerinde durulur.
- ç. Kaynak kullanma ve alıntı yapmanın hukuki ve etik boyutları belirtilir.
- d. Konuyu sınırlamanın önemine değinilir.

B.4. Yazacağı metni planlar.**B.5. Metin türüne özgü yapı özelliklerine uygun yazar.**

- a. Metnin türüne göre birimlere, paragraflara, bölümlemelere, giriş-gelişme-sonuç/serim- düşüm-çözüm aşamalarına ve olay örgüsüne dikkat çekilir.
- b. Başlığı belirlemesi ve gerekirse alt başlık/bölüm başlığı ve epigraf kullanması sağlanır.
- c. Araştırmaya ve ispatlamaya dayalı metinlerde kaynak ve dipnot gösterme şekline karar vermesi sağlanır.

B.6. Metin türüne özgü dil ve anlatım özelliklerine uygun yazar.

- a. Türle ilgili okuma kazanımlarında ifade edilen anlatım teknikleri, anlatım biçimleri/türleri ve düşünceyi geliştirme yollarından uygun olanlarını kullanması sağlanır.
- b. Şiirde ahenk unsurlarını, imge ve söz sanatlarını kullanması sağlanır.
- c. Metnin türüne göre terim, kavram, deyim, atasözü, ağız özellikleri kullanır.

B.7. İyi bir anlatımda bulunması gereken özelliklere dikkat ederek yazar.

İyi bir anlatımın açıklık, akıcılık, duruluk ve yalınlık gibi özellikler taşıması gerektiği hatırlatılır.

B.8. Farklı cümle yapılarını ve türlerini kullanır.

Bir yazıda basit, birleşik, sıralı, bağlı, eksilteli, devrik, kurallı cümle; isim cümlesi ve fiil cümlesi şeklinde farklı cümle yapıları/ türlerinin kullanılmasının metne katkısı vurgulanır.

B.9. Görsel ve işitsel unsurları doğru ve etkili kullanır.

Metnin türüne göre resim, fotoğraf, grafik, çizim, veri tabloları, ses ve görüntü kayıtları vb. unsurları, metni tamamlayıcı ve/ veya destekleyici unsurlar olarak kullanır.

B.10. Yazdığı metni gözden geçirir.

- a. Dil bilgisi, yazım ve noktalama bakımından gözden geçirmesi sağlanır.
- b. Açıklık, duruluk, akıcılık, yalınlık ve kelime tercihleri bakımından gözden geçirmesi sağlanır.
- c. Birimler, paragraflar, bölümler, olay örgüsü/kurgu ve başlık gibi yapı ve şekil unsurları arasındaki anlam bağlantıları, tutarlılık, denge ve akış bakımından gözden geçirmesi sağlanır.
- ç. Metnin içeriğini ve üslubunu/anlatımını tür özellikleri bakımından gözden geçirmesi sağlanır.
- d. Yazısının okunaklılığını ve sayfa düzenini gözden geçirmesi sağlanır.

B.11. Ürettiği ve paylaştığı metinlerin sorumluluğunu üstlenir.

Üretilen ve paylaşılan metinlerin hukuki, ahlaki ve mesleki sorumluluğunun bilincinde hareket edilmesi gerektiği vurgulanır.

B.12. Yazdığı metni başkalarıyla paylaşır.

- a. Yüksek sesle okuma, panoda sergileme; elektronik ortamlarda, kitap, dergi ve gazetelerde yayımlama, yarışmalara katılma gibi yollarla yazılan metinlerin paylaşılması sağlanır.
- b. Eleştirilere açık olma, gerekirse metin çerçevesinde eleştirilerin cevaplanması sağlanır.

EK 6**C) SÖZLÜ İLETİŞİM****1. KONUŞMA****C.1.1. İletişim sürecini oluşturan öğeleri ve iletişimde dilin önemini belirler.**

a. Bu kazanım sadece 9.sınıfta işlenecektir.

b. İletişimin tanımı ve öğeleri (gönderici, alıcı, ileti, kanal, geri bildirim, kod, bağlam) örneklerle açıklanır.

C.1.2. Konuşmanın konusunu, amacını, hedef kitlesini ve türünü belirler.**C.1.3. Konuyla ilgili gözlem, inceleme veya araştırma yapar.****C.1.4. Konuşma metnini planlar.****C.1.5. Konuşma planına uygun olarak konuşma kartları hazırlar.****C.1.6. Konuşmasında yararlanacağı görsel ve işitsel araçları hazırlar.****C.1.7. Konuşmasına uygun sunu hazırlar.**

Yazılı, görsel ve işitsel unsurların, sunuda doğru ve işlevsel olarak kullanımının önemi ve nasıl gerçekleştirileceği açıklanır.

C.1.8. Konuşma provası yapar.

Konuşma öncesinde konuşma yapılacak yerin, kullanılacak araçların, konuşma içeriği ve süresinin kontrol edilmesinin önemi vurgulanır.

C.1.9. Boğumlama, vurgulama, tonlama ve duraklamaya dikkat ederek konuşur.

a. Konuşmacının sesleri ve heceleri birbirine karıştırmadan, yutmadan, tam ve doğru çıkarması, kelime ve cümle vurgusuna dikkat etmesi; ses tonunu amacına, ortama, içeriğe ve hedef kitleye uygun olarak ayarlaması gerektiği vurgulanır.

b. Konuşurken nefes almak için sözün anlamına uygun duraklamalar yapılmasının önemi belirtilir.

C.1.10. Konuşurken gereksiz ses ve kelimeler kullanmaktan kaçınır.

Konuşma sırasında “hım, eee, ııı” gibi sesleri veya “işte, hani, yani, şey, mesela, atıyorum” vb. kelimeleri gereksiz yere ve dinleyiciyi rahatsız edecek düzeyde kullanmaktan kaçınılması gerektiği vurgulanır.

C.1.11. Konuşmasında beden dilini doğru ve etkili biçimde kullanır.

Konuşmacının içeriğe ve hitap ettiği kitleye uygun jest ve mimikler kullanmasının, dinleyici ile göz teması kurmasının, heyecanını kontrol etmesinin, dış görünümünü ve kıyafetini konuşma yapacağı ortama göre ayarlamasının önemi vurgulanır.

C.1.12. Konuşmasına etkili bir başlangıç yapar.

Konuşmaya etkili bir başlangıç yapmak için içeriğe uygun soru sorma, şiir okuma; bir fıkra, hikâye, anı anlatma gibi tekniklerle başvurulabileceği vurgulanır.

C.1.13. Konuşmasının içeriğini zenginleştirir.

Bir konuşmanın deyim, atasözü, vecize, terim, alıntı, kısa hikâye, anı, şiir, fıkra, söz sanatları, istatistiklerden yararlanma vb. unsurlarla zenginleştirilebileceği vurgulanır.

C.1.14. Konuşmasında önemli noktaları vurgulayan ve konuşmayı takip etmeyi kolaylaştıran ifadeler kullanır.

Konuşmacının önemli noktaları vurgulamak ve dinleyicilerin ilgisini canlı tutmak için çeşitli geçiş ifadelerini (bundan dolayı, özellikle, kısacası vb.) kullanabileceğine dikkat çekilir.

C.1.15. Konuşmasını etkili bir biçimde sonlandırır.

Konuşmanın genel iletişinin, konuşmanın sonunda da vurgulanmasının önemi açıklanır.

C.1.16. Konuşmasında süreyi verimli kullanır.**C.1.17. Konuşmasında teknolojik araçları etkili biçimde kullanır.**

2. DİNLEME**C.2.1. Amacına uygun dinleme tekniklerini kullanır.**

Not olarak dinleme, empati kurarak dinleme, seçici dinleme, eleştirel dinleme vb. tekniklerin kullanılabileceği vurgulanır.

C.2.2. Dinlediği konuşmanın konu ve ana düşüncesini tespit eder.**C.2.3. Dinlediği konuşmada konu akışını takip eder.**

Dinlediği konuşmadaki temel kavramların ve ayrıntıların belirlenmesi sağlanır.

C.2.4. Dinlediği konuşmadaki açık ve örtük iletileri belirler.**C.2.5. Dinlediklerini özetler.****C.2.6. Dinlediklerini ön bilgileriyle karşılaştırır.****C.2.7. Dinlediği konuşmanın tutarlılığını sorgular.**

Konuşma; konu akışındaki uyum, olaylar, bilgiler ve düşünceler arasındaki tutarlılık açısından değerlendirilir.

C.2.8. Dinlediği konuşmada öne sürülen düşüncelerin dayanaklarının geçerliliğini sorgular.

Senaryolar, okul genelinde yapılacak ortak sınavlara yönelik oluşturulabilecek farklı yazılı örneklerini ifade eder. Genel Müdürlüğümüzce il sınıf/alan zümrelerine örnek oluşturması açısından konu soru dağılım tablosunda verilen örnek senaryolara uygun yazılı kâğıdı örnekleri hazırlanmıştır. İl sınıf/alan zümreleri de verilen örnek senaryoları inceleyerek kendileri benzer tablolar hazırlayıp öğretmenlerin kullanımına sunacaklardır. Örnek senaryolardaki soruların sayı ve kurgularındaki fark, sorularda ölçülen bilişsel düzeylere göre şekillendirilmiştir.

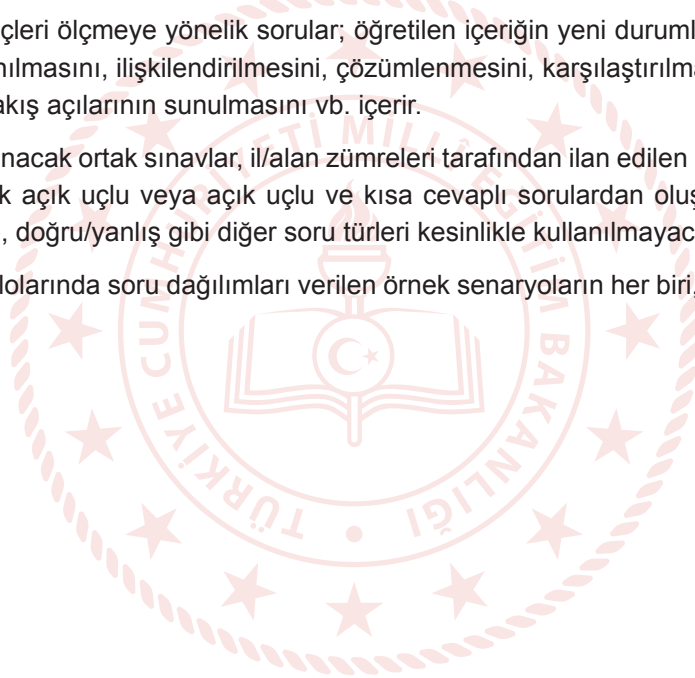
Bilişsel düzey, öğrenme-öğretme sürecinde öğrencilerin bilişsel alanda ulaşacağı hedef davranışların basitten karmaşığa olacak şekilde sıralanmasıyla tanımlanan düzeylerdir.

Basit bilişsel süreçleri ölçmeye yönelik sorular; ders içeriğinde öğretilen içeriğe benzer şekilde tanımlanmasını, gösterilmesini, bulunmasını, örneklendirilmesini, listelenmesini, basit bir şekilde yorumlanmasını vb. içerir.

Karmaşık bilişsel süreçleri ölçmeye yönelik sorular; öğretilen içeriğin yeni durumlar veya günlük yaşam durumları çerçevesinde kullanılmasını, ilişkilendirilmesini, çözümlenmesini, karşılaştırılmasını, çıkarım yapılmasını, değerlendirilmesini, yeni bakış açılarının sunulmasını vb. içerir.

Okul genelinde uygulanacak ortak sınavlar, il/alan zümreleri tarafından ilan edilen konu soru dağılım tabloları göz önünde bulundurularak açık uçlu veya açık uçlu ve kısa cevaplı sorulardan oluşacak şekilde yapılacaktır. Çoktan seçmeli, eşleştirme, doğru/yanlış gibi diğer soru türleri kesinlikle kullanılmayacaktır.

Konu soru dağılım tablolarında soru dağılımları verilen örnek senaryoların her biri, örnek yazılı kâğıdı olacak şekilde verilmiştir.

1. SINAV**TÜRK DİLİ VE
EDEBİYATI 9****Örnek Senaryo 1**

Soru Sayısı	Ölçülen Bilişsel Düzey
2 soru	Basit bilişsel süreçleri ölçmeye yönelik sorular <i>Senaryo 1'deki 2 ve 4. sorular</i>
2 soru	Karmaşık bilişsel süreçleri ölçmeye yönelik sorular <i>Senaryo 1'deki 1 ve 3. sorular</i>

Adı ve Soyadı:

Sınıfı:

Numarası:

SENARYO 1

GİRİŞ ÜNİTESİ/YAZMA: “Niçin Yazıyoruz? ”, “Nasıl Yazmalıyız?” soruları çerçevesinde öğrencilerin serbest metinler yazmaları sağlanır.

1. “Niçin yazıyoruz?” sorusunu anlam bütünlüğü olan ve en az beş cümleden oluşan bir paragraf yazarak cevaplayınız. Yazdığınız paragrafın yazım ve noktalama kurallarına uygunluğu, değerlendirmeye dâhil edilecektir.

Kazanım: A.2.16. Metinlerden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.

2. Saçları dökülmüştü. Yerlerini terk etmekte direnen birkaç tel de iyice gümüşlenmişti. Sol yanağının burnuna yakın bölümünde, kıpkırmızı bir ben vardı. Çay tarlalarının kilim kilim yayıldığı gözlerinde acıların tortulaştığı bir su uyuyordu. Hüzün imbiklerinden damıtılan Karadeniz'in yeşillikleri, sapsarı yağmurlar sonrası...

Aşağıdaki isim türlerine parçada geçen birer örnek yazınız.

Tekil :

Çoğul :

Cins :

Özel :

Somut:

Soyut :

1. SINAV

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI 9

SENARYO 1

Kazanım: B.1. Farklı türlerde metinler yazar.

B.5. Metin türüne özgü yapı özelliklerine uygun yazar.

B.6. Metin türüne özgü dil ve anlatım özelliklerine uygun yazar.

B.7. İyi bir anlatımda bulunması gereken özelliklere dikkat ederek yazar.

3. Durum hikâyesinin yapı, dil ve anlatım özelliklerini dikkate alarak “yardımseverlik” temalı kısa bir hikâye kesiti yazınız.

Kazanım: A.1.5. Şiirdeki mazmun, imge ve edebî sanatları belirleyerek bunların anlama katkısını değerlendirir.

4. Aşağıdaki dizelerde kullanılan “benzetme” sanatının tüm öğelerini dize üzerinde gösteriniz.

İki yanımdan aksın, bir sel gibi fenerler.

Örnek Senaryo 2	
Soru Sayısı	Ölçülen Bilişsel Düzey
5 soru	Basit bilişsel süreçleri ölçmeye yönelik sorular Senaryo 2'deki 2, 3, 4, 5 ve 6. sorular
1 soru	Karmaşık bilişsel süreçleri ölçmeye yönelik sorular Senaryo 2'deki 1. soru

1. SINAV

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI 9

SENARYO 2

GİRİŞ ÜNİTESİ/YAZMA: “Niçin Yazıyoruz?”, “Nasıl Yazmalıyız?” soruları çerçevesinde öğrencilerin serbest metinler yazmaları sağlanır.

1. “Nasıl yazmalıyız?” sorusunu anlam bütünlüğü olan ve en az beş cümleden oluşan bir paragraf yazarak cevaplayınız.

GİRİŞ ÜNİTESİ/OKUMA: Metinlerin sınıflandırılması

2. Edebî metinlerin özelliklerinden ikisini yazınız.

1. SINAV

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI 9

1. SINAV

SENARYO 2

GİRİŞ ÜNİTESİ/OKUMA: Standart dil, ağız, şive, lehçe ile argo, jargon kavramları üzerinde durulur.

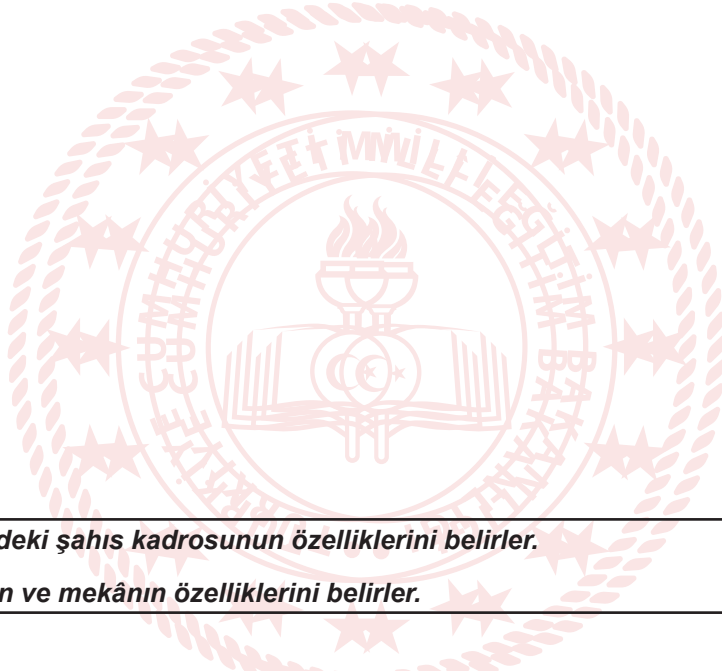
3. Aşağıda verilen tanımların hangi kavramlara ait olduğunu verilen boşluklara yazınız.

Bir dilin bir ülke sınırları içindeki farklı yerleşim bölgelerinde ses, şekil, söz dizimi ve anlamca farklılaşan konuşma biçimidir.

.....

Bir dilin, yazılı kaynaklarla izlenebilen tarihî gelişimi içinde ayrılmış kollarıdır.

.....

Kazanım: A.2.6. Metindeki şahıs kadrosunun özelliklerini belirler.

A.2.7. Metindeki zaman ve mekânın özelliklerini belirler.

4. Alaca karanlıktı. Sık çamların birbirine giren dalları, ortalığı büsbütün karartıyordu. Keçi yolunu örten kuru çam yaprakları ıslak, kaygandı. İnce, serin buğulu bir sis içinde yürüyorlardı. Ahmet, biraz arkasında kalan babasının kuru çam yaprakları üzerinde kayan çarıklarının çıkardığı sesi duydu.

Bu parçanın aşağıdaki yapı unsurlarını belirleyerek yazınız.

Şahıs kadrosu:

Zaman :

Mekân :

1. SINAV

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI 9

SENARYO 2

Kazanım: A.2.16. Metinlerden hareketle dil bilgisi çalışmaları yapar.

5. Saçları dökülmüştü. Yerlerini terk etmekte direnen birkaç tel de iyice gümüşlenmişti. Sol yanağının burnuna yakın bölümünde, kıpkırmızı bir ben vardı. Çay tarlalarının kilim kilim yayıldığı gözlerinde acıların tortulaştığı bir su uyuyordu. Hüzün imbiclerinden damıtılan Karadeniz'in yeşillikleri, sapsarı yağmurlar sonrası...

Aşağıdaki isim türlerine parçada geçen birer örnek yazınız.

Tekil :

Çoğul:

Cins :

Özel :

Kazanım: A.1.3. Şiirde ahengi sağlayan özellikleri/unsurları belirler.

6. Gümüş bir dumanla kapandı her yer,
Yer ve gök bu akşam yayla dumanı;
Sürüler, çemenler, sarı çiçekler
Beyaz kar, yeşil çam yayla dumanı!

Bu dizelerin,

Nazım birimini :

Dizilişine göre uyak şemasını:

yazınız.